

навчального закладу: коучинговий підхід: *поддержки корпоративного управления и бизнеса, метод. рекомендації / А.І. Ківиш, Т.Ю. Чернова. – 2004. – 360 с.*
Хмельницький: ФОП Бідюк, 2015. – 254 с.

9. Коучинг как средство управления [Електронний ресурс]. – Доступ: zshuk.net/page.php?id=441.

10. Лаура Уитворт Коактивний коучинг. Учебник Co-Active Coaching / Лаура Уитворт, Генри Кимси-Хаус, Фил Сэндал. – Издательство: Центр

11. О'Коннор Дж. Коучинг с помощью НЛП: практическое руководство по достижению поставленных целей / Дж. О. Коннор, А. Лейджерс; пер. с англ. М. Котельниковой. – М.: Изд. ФАИР, 2008. – 288 с.

12. Тишук А. Коучинг. Это так просто? / А. Тишук. – Киев, Издательство: ООО "Майстер Книг", 2013. – 52 с.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2016

УДК 378.016:81'243

Тамара Бабенко, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов факультетів психології та соціології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ АКАДЕМІЧНОГО ІНШОМОВНОГО ПИСЬМА

Сформована компетентність з написання іношомовних наукових текстів дозволить науковцям України публікувати результатами своїх досліджень у провідних виданнях світу. Стаття містить педагогічне обґрунтування навчального курсу з академічного письма та теоретичну модель формування навичок і вмінь з написання наукових іношомовних текстів у студентів нефілологічних спеціальностей.

Ключові слова: академічне письмо, педагогічне обґрунтування, теоретична модель, студенти нефілологічних спеціальностей.

Лит. 5.

Тамара Бабенко, кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой иностранных языков факультетов психологии и социологии
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ОБУЧЕНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОМУ ИНОЯЗЫЧНОМУ ПИСЬМУ

Сформированная компетентность написания иноязычных научных текстов позволит учёным Украины публиковать результаты своих исследований в ведущих научных изданиях мира. Статья содержит педагогическое обоснование учебного курса по академическому письму и теоретическую модель формирования у студентов нефилологических специальностей навыков и умений написания научных иноязычных текстов.

Ключевые слова: академическое письмо, педагогическое обоснование, теоретическая модель, студенты нефилологических специальностей.

Tamara Babenko, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor, Head of the Foreign Languages Department of the Psychology and Sociology faculties, Philological Institute, Kyiv Taras Shevchenko National University

THE THEORETICAL MODEL OF TEACHING OFFOREIGN LANGUAGE ACADEMIC WRITING

The formed competence of foreign writing scientific texts will enable the Ukrainian scientists to publish the results of their researches in the most significant journals in the world. The goal of the article is to substantiate the pedagogical theoretical course of teaching the academic writing and to introduce a theoretical simulation of forming academic writing competence of the students of non-philological specialties.

Keywords: the competence of academic writing, theoretical simulation, pedagogical theoretical bases, technical faculties.

Постановка проблеми. Нині університети всього світу націлені на підвищення свого міжнародного рейтингу, який слугує для багатовекторної оцінки діяльності вищого закладу освіти й, таким чином, впливає на інвестиції в цей заклад з боку вітчизняних і зарубіжних партнерів, його привабливість в очах потенційних студентів,

й, відповідно, на можливість постійно оновляти матеріальну базу, запрошувати найкращих науковців і викладачів та розробляти нові наукові проекти. Згідно з методикою розрахунку QS World University Rankings (розробленого у 2004 році британською консалтинговою компанією Quacquarelli Symonds), рейтинг вищого

навчального закладу розраховують з огляду на кілька чинників: академічну репутацію (40%), процентне співвідношення професорсько-викладацького складу та кількості студентів (20%), схвальну оцінку роботодавців щодо рівня знань випускників (10%), процентне співвідношення іноземних викладачів та загальної кількості викладацького складу (5%), кількості іноземних студентів і загального складу студентів (5%), співвідношення цитувань наукових публікацій викладацького складу та загальної кількості викладачів (20%) тощо [5]. Отже, одним з вагомих чинників покращення рейтингу університету стає кількість наукових праць, опублікованих закордоном, що напряму залежить від рівня сформованості мовних та мовленнєвих компетентностей з іноземних мов у викладачів і студентів університету.

Мета статті – висвітлити передумови запровадження курсу “Академічне письмо” для студентів-магістрів нелінгвістичних факультетів та запропонувати теоретичну модель формування навичок і вмінь з написання наукових текстів іноземною мовою.

Аналіз дослідження проблеми. Актуальність даної проблематики спонукала українських науковців до дослідження окремих аспектів формування навичок академічного письма у студентів нефілологічних галузей знань. Серед них зазначимо такі дисертаційні дослідження: “Методика навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей” (Ю.С. Авсюкевич, 2009) та “Формування професійного мовлення майбутніх учителів природничого профілю” (Н.С. Безгодова, 2009). Аналізу факторів, які обумовлюють актуальність теми навчання академічного письма та умов, що сприятимуть мобільності студентів у міжнародному навчальному просторі, присвячені статті “Навчання академічної англійської мови як способу формування готовності студентів до участі у програмах академічної мобільності” (Ю.В. Андріанова, 2012); “Академічне письмо англійською мовою як засіб формування компетентності майбутніх учителів іноземної мови” (С.О. Парфьонова, Т.А. Арбузова, 2012). Усвідомлення важливості формування компетентності в академічному письмі сприяло появі багатьох навчальних посібників і підручників: “Анотування та реферування англійською мовою загальнонаукової та фахової літератури” (О.І. Горошко та ін., 2011), “Посібник з англійського академічного письма і говоріння” (В. Слепович, О. Вашкевич, Г. Мась, 2012), посібник для аспірантів і науковців природничих

галузей знань “Академічне письмо: статті IMRAD” (Н.Г. Попова, Н.М. Коптяєва, 2015); посібник для вищих навчальних закладів “Академічне письмо: процес, продукт і практика” (І.Б. Короткіна, 2015).

Треба зазначити, що жоден із посібників і підручників не є універсальним щодо формування мовленнєвих навичок і вмінь з усіх форм академічного письма й може бути використаний лише для певної галузі знань. Проте теоретична модель формування навичок і вмінь з написання наукових текстів іноземною мовою може бути єдиною для всіх нефілологічних факультетів.

Виклад основного матеріалу. Академічне письмо трактують як наукову аргументовану прозу, яку підкріплюють попередньо проведеними дослідженнями для того, щоб довести правдивість певного твердження або надати результати дослідження певного явища. Академічне письмо – є інтегрованим курсом, адже у процесі опанування цієї дисципліни іноземна мова перестає бути самоціллю, виконує роль інструменту, за допомогою якого студенти оперують, насамперед, знаннями теоретичних дисциплін з фаху, а також навичками й вміннями, які були набуті протягом усіх попередніх років вивчення іноземної мови та її професійно-орієнтованого компоненту, сучасної ділової української мови та теоретичного курсу “Організація і методи вибіркового дослідження”. “Академічне письмо” можна вважати інтегрованим курсом ще й тому, що на заняттях відбувається формування не лише письма, а й усіх інших навичок мовленнєвої діяльності – читання (у процесі ідентифікації виду наукового тексту та його реферування; як перший етап написання анотації та анотованої бібліографії); аудіювання (під час сприйняття на слух теоретичного іншомовного матеріалу, наукових доповідей і презентацій) та говоріння (у ході презентації, доповіді, дискусії, обговорення доповіді).

Оскільки навчальна дисципліна “Академічне письмо” є показником рівня сформованості загальних компетентностей студентів, ми пропонуємо впроваджувати вивчення цієї дисципліни в магістратурі, коли студенти нефілологічних факультетів завершили опанування навчальних курсів “Іноземна мова” та “Іноземна мова для специфічних цілей” (ESP), без яких формування іншомовної комунікативної стратегічної та дискурсивної компетентностей з академічного письма унеможливується. Отже, бажаним рівнем володіння іноземною мовою на початок навчального курсу є B2. Як свідчать дані дескриптору мовленнєвих навичок з писемного

мовлення, бакалаври, що досягнули рівня B2, повинні вміти створювати чіткі й детальні тексти професійної та особистої спрямованості; доповіді загальнонавчальної та фахової спрямованості стандартного формату; володіти навичками написання фахової кореспонденції; приймати (занотовувати) телефонні повідомлення та заповнювати анкети для професійних і наукових цілей [5].

Треба відмітити, що для досягнення такого рівня знань студентів потрібно біля 1500 контактних (аудиторних) годин. Левова частка цих годин – 1200 – має припадати на шкільний курс з іноземної мови й, за вимогами МОН України, – на момент випуску зі школи учень повинен володіти рівнем B1 [2]. Отже, за таких умов, протягом навчання у бакалавраті, студент може досягнути наступного рівня – B2 або, навіть, C1. На жаль, на практиці ми спостерігаємо, що далеко не всі студенти немовних факультетів мають з іноземної мови рівень B1 на момент вступу до вищого навчального закладу й це диктує необхідність запровадження спочатку (на першому році навчання) – коригуючого курсу, а на 2 – 3 роках навчання – іноземну мову для специфічних цілей. Завдяки цьому рівень знань значно підвищується, що уможливорює, по закінченні бакалаврату, прийняття курсу “Академічне письмо”.

Навчання дисципліни “Академічне письмо” ґрунтується на органічно пов’язаних між собою дидактичних принципах:

- релевантності (орієнтованості на сучасні вимоги суспільства й професійні потреби студентів);
- науковості (розкриття логіки навчальної дисципліни, використання сучасної наукової термінології та автентичних іншомовних навчальних матеріалів);
- зв’язку теорії з практикою (усвідомлення практичного значення отриманих знань: вивчення теоретичних питань підкріплюється виконанням практичних завдань);
- активності (студент є активним учасником педагогічного процесу: до 70% навчального матеріалу засвоюється самостійно й, таким чином, студент відчуває свою персональну відповідальність за освітній і професійний розвиток);
- доступності (фаховий за змістом навчальний матеріал відповідає рівню підготовки студентів з іноземної мови);
- наочності (візуалізація навчального матеріалу відбувається як у процесі подання нових теоретичних знань, так і під час проведення практичних занять);

- систематичності і послідовності (уміння і навички з академічного письма формуються системно й поступово: від ознайомлення з типами наукових текстів, їхньої ідентифікації і структуризації – до самостійного створення письмових наукових текстів);

- поєднання різних методів і засобів навчання у залежності від завдань і змісту (словесних, наочних і практичних; репродуктивних і пошукових; стимуляції та мотивації навчальної діяльності);

- поєднання різноманітних форм організації навчання у залежності від завдань, змісту й методів навчання (аудиторна й самостійна робота; лекційні й практичні заняття; парні, групові й індивідуальні форми організації навчання; письмовий контроль знань і усний залік);

- міцності, усвідомленості та дійовості результатів навчання, виховання й розвитку (завдяки соціокультурним знанням навчання набуває виховного та розвиваючого ефекту; навчання орієнтовано на забезпечення дійовості отриманих знань, умінь і навичок) [3].

Дидактичні принципи об’єднують в одне ціле і мотивацію, зміст і методи, процес навчальної діяльності та діагностику результатів навчальної праці студентів, зумовлюють вимоги до всіх компонентів навчального процесу та реалізуються завдяки формуванню таких навичок і вмінь:

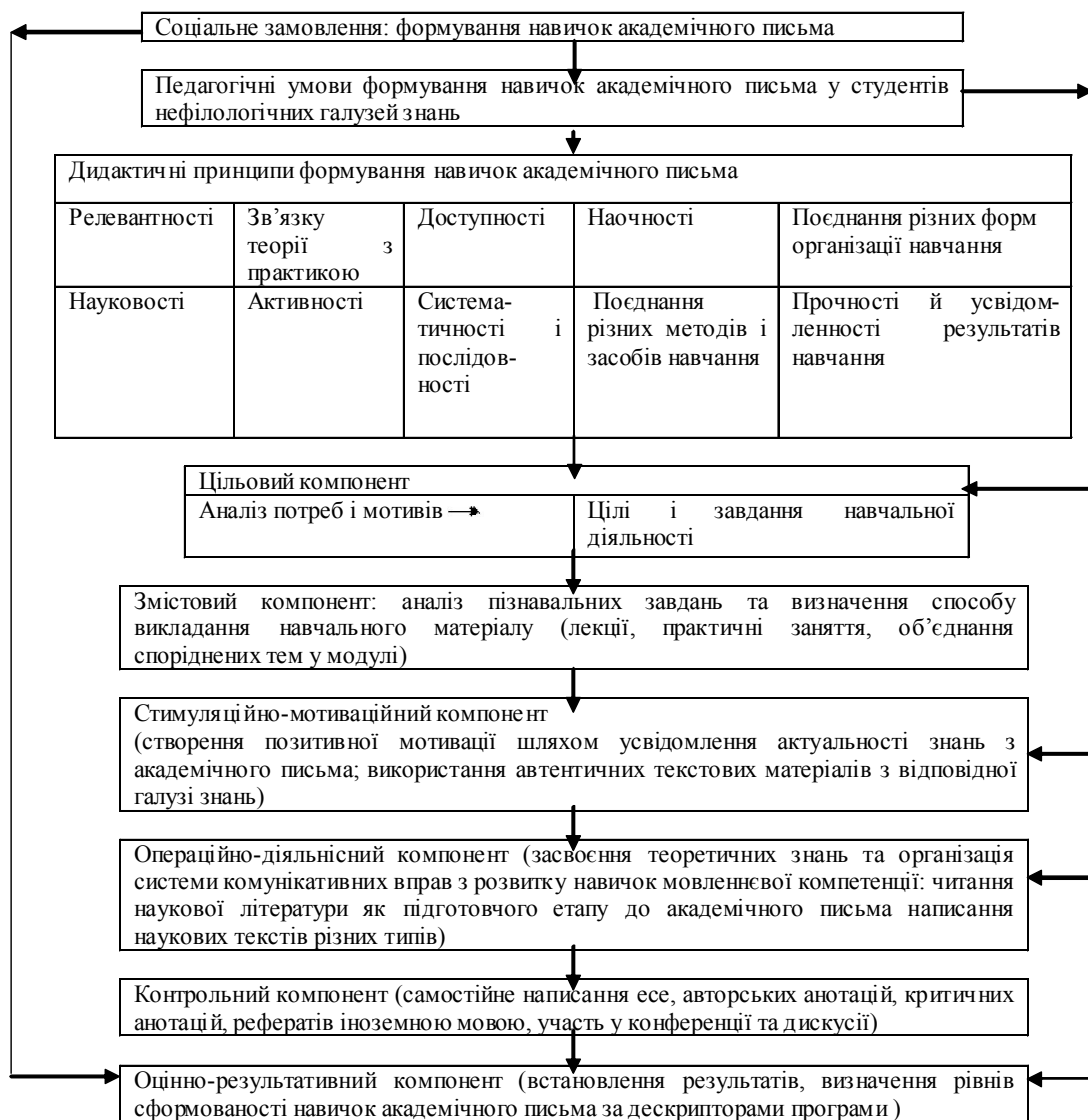
- ідентифікувати та розрізняти види наукових текстів;
- реферувати наукові тексти за професійною проблематикою;
- створювати іноземною мовою зразки різноманітних видів наукових текстів за фаховою тематикою: есе, презентації, авторські й критичні анотації, анотовану бібліографію, резюме, офіційні листи);
- діяти, дотримуючись соціальних навичок, притаманних країні, мовою якої здійснюється усна або письмова комунікація (соціокультурний компонент знань);
- ідентифікувати й вживати адекватні способи усного або письмового спілкування (інтеркультурні навички і вміння);
- використовувати під час розв’язання комунікативного завдання відповідні соціокультурні знання, здобуті у процесі вивчення дисциплін “Іноземна мова” та “Іноземна мова для специфічних цілей”.

Зазначені дидактичні принципи та цілі визначають структуру робочої навчальної програми з дисципліни “Академічне письмо”. Остання містить перелік умінь, якими мають оволодіти студенти на кінець опанування курсу:

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ АКАДЕМІЧНОГО ІНШОМОВНОГО ПИСЬМА

- ідентифікувати види академічного письма;
 - реферувати й анотувати автентичні наукові тексти;
 - складати авторську анотацію до іншомовного наукового тексту та іншомовну критичну анотацію до наукового україномовного тексту;
 - створювати анотовану бібліографію іноземною мовою;
 - використовувати самостійно здобуту інформацію для розв'язання;
 - комунікативних завдань – написання рефератів, різних типів есе, підготовки наукових доповідей, презентацій;
 - здійснювати ділове листування;
 - використовувати адекватні науковому і діловому мовленню лексичні одиниці, термінологію, граматичні форми та дотримуватися норм стилістики.
- Щодо навичок, то на момент закінчення курсу студент має володіти:
- практичними й інтеркультурними навичками та вміннями соціокультурного змісту у відповідності до потреб конкретної галузі знань;
 - навичками та вміннями з різних видів читання наукових текстів у відповідності до комунікативної цілі;

Теоретична модель формування навичок і вмінь з написання наукових текстів у студентів нефілологічних факультетів

- навичками та вміннями з написання різних типів наукових текстів;

- комунікативними стратегіями і тактиками – комплексом мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення цілі.

Структурними компонентами запропонованої теоретичної моделі формування навичок академічного іншомовного письма у студентів нефілологічних галузей знань постають: цільовий, стимуляційно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольний та оцінно-результативний. Цільовий компонент передбачає визначення цілей та завдань навчального процесу внаслідок проведення аналізу потреб і мотивів студентів і викладачів фахових дисциплін. Змістовий компонент полягає у аналізі пізнавальних завдань і визначенні способів викладання теоретичного навчального матеріалу та його подальшого практичного засвоєння. Стимуляційно-мотиваційний компонент ґрунтується на створенні позитивної мотивації пізнавальної діяльності студентів шляхом усвідомлення актуальності знань з академічного письма, використанні автентичних сучасних фахових матеріалів та активних форм навчання. Операційно-діяльнісний компонент моделі охоплює методичні особливості протікання навчального процесу, шляхи засвоєння теоретичних знань і систему вправ з формування навичок академічного письма. Контрольний компонент складається з поточного контролю самостійної роботи студентів (модульні контрольні роботи) і підсумкового контролю знань (залік).

Оцінно-результативний компонент слугує встановленню результатів навчання та визначенню рівнів сформованості навичок писемного наукового іншомовного мовлення.

Пов'язані між собою структурні компоненти моделі є складовими цілісного педагогічного процесу, якому притаманні такі закономірності:

- зумовленості педагогічного процесу потребами суспільства й особистості (до яких належить потреба у просуванні наукових ідей);

- розумового розвитку особистості в педагогічному процесі;

- управління педагогічним процесом, що полягає у створенні зворотного зв'язку між студентом і викладачем;

- стимулювання та мотивації навчально-виховної діяльності завдяки використанню автентичних навчальних засобів та усвідомленню актуальності отриманих знань;

- єдності чуттєвого, логічного і практичного у педагогічному процесі, що відбувається завдяки логічній побудові навчальної діяльності;

- єдності зовнішньої та внутрішньої діяльності (педагогічної діяльності педагога та пізнавальної діяльності студента);

- єдності завдання, змісту, організаційних форм, методів і результатів навчально-виховної діяльності, що полягає у доборі автентичних навчальних засобів, відповідних їм завдань, форм і видів діяльності для досягнення мети заняття;

- динаміки педагогічного процесу: педагогічний процес протікає поетапно, висока якість проміжних досягнень є запорукою вагомих кінцевих результатів;

- єдиного інтегрального результату педагогічного процесу: кінцевий результат складається з балів, отриманих під час заліку (20%), та балів, отриманих протягом семестру (80%), й стає наслідком взаємозв'язків усіх етапів процесу [1].

Розроблена нами теоретична модель формування навичок іншомовного академічного письма ґрунтується на слідуванні принципам розумового виховання та реалізується у ході навчально-виховного процесу, зміст якого зумовлений науковою та професійною спрямованістю, наповненістю автентичними науковими текстами для читання та аналізу. Активні форми і методи навчання, вмотивовані вправи стимулюють пізнавальну діяльність та інтелектуальний розвиток студентів, завдяки чому відбувається формування компетентності з академічного письма.

1. *Мойсеюк Н.С. Педагогіка [Текст]: Навчальний посіб. / Неля Євтихівна Мойсеюк. – [4-е вид., доповн.] – К.: Білоцерківська. друкарня, 2003. – 615 с.*

2. *Програма з англійської мови для професійного спілкування [Текст]: Колектив авторів Г.Є Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок, В.О. Іваніщева. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.*

3. *Рапацевич Є.С. Золотая книга педагога [Текст]: Справочное изд. / Евгений Степанович Рапацевич; общ. ред. А.П. Астахов. – Минск: Современная школа, 2010. – 720 с.*

4. *Рівні навченості англійської мови [Електронний ресурс]. – English together. – Режим доступу: http://helename.ucoz.ua/index/rivni_znan_anglijskoji_movi/0-35. – Назва с екрана.*

5. *World University Rankings [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>*

Стаття надійшла до редакції 15.03.2016